

Změna pravidel v průběhu hry je švindl

Fotbalu rozumí každý Čech a zdá se, že i ústavě.

Pravidla fotbalu nebyla sepsána proto, aby se líbila fotbalistům, ale aby hra byla fér a předvídatelná. Stejně tak ústava omezuje libovůli politiků. Zvláštní, jak málo si čeští politici ústavy cení a dovolují si vůči ní to, co by si fotbalisté vůči pravidlům své hry nikdy nedovolili. Chovají se jako kluci na plácku, kteří hrají jen tak dlouho, dokud je to baví. Ale jakákoli soutěž, neku-li profesionální, je bez předem vymezeného hracího času nepředstavitelná. Kdo uplynutím 90. minuty vede na skóre, vyhrává zápas.

Nikoho nenapadne se právě o tohle hádat. S politikou má fotbal společné to, že je také soutěží (svobodnou soutěží politických sil, jak říkají její pravidla). I politika musí mít určenu délku jednoho utkání; říká se mu volební období. Končí volbami a kdo po jejich skončení vede na skóre, vyhrává zápas.

Myšlenka, že v poločase se soupeři dohodnou na ukončení utkání remízou a utkání skončí, je ve fotbale nepředstavitelná. Začít zápas a spoléhat na dohodu soupeřů o změně pravidel v průběhu hry by nikoho nenapadlo, neboť je jasné, že by to skončilo buď rvačkou, nebo dohodou, která by publiku radost neudělala.

Kvůli dohodám fotbalových funkcionářů se na fotbal nechodí, a jsou dokonce trestné. Proč tuhle jednoduchou logiku nevztahujeme na politiku, nevím.

Necháme v ní hráče švindlovat a posloucháme, jaké dobré důvody je k tomu vedou. Při bližším zkoumání ale zjistíme, že ty důvody se netýkají kvality hry, čistoty soutěže a výkonů, ale vnitřních problémů soutěžících samých.

Prostě se jim nechce hrát v tomto utkání (volebním období), žádný z nich si nevěří, a tak si na hřišti samém dohodnou remízu. V průběhu hry skončí volební období, ačkoli pravidla jim říkají, že trvá čtyři roky, pokud není rozpuštěna Sněmovna. Kdyby hráli podle pravidel, museli by totiž po pádu vlády podstoupit tři pokusy o ustavení vlády. Tak zní pravidla ústavy, určená předem – a věrnost těmto pravidlům každý z politiků slavnostně sliboval –, jinak by ani ve Sněmovně být nemohl. Fotbal je fotbal, ale měli bychom na pravidla politiky klást o něco vyšší nároky než na fotbal. Vždyť jedině ona stojí mezi námi a mocenskou zvlášť.

Jde totiž o zákony a o nich zvlášť platí, že mají být obecné, a především předvídatelně platné do budoucna.

Doporučuji proto věnovat pozornost prvním reakcím potrefených. Melčákova obrana předem stanovených pravidel politické soutěže je prý předem ztracená pitomost; ústavním zákonem prý lze uzákonit vše a není v zemi instituce, která by tomu mohla zamezit. Ani jsem nečekal takovou otevřenost. Tak uzákonit se dá cokoli? Třeba senátorský titul pro císařova koně? Nebo zavedení cenzury? Zkrácení volebního období prezidenta? Nebo doživotní prodloužení mandátu vybraných poslanců?

Na to všechno stačí sešikování dostatečného počtu poslanců?

Nevím, kdo by měl procitnout, zda pan Melčák, nebo autoři podobných názorů. A všimnout si konečně Listiny, jež sděluje, že základní práva jsou pod ochranou Ústavního soudu. Nebo

ústavy, a to tam, kde změny základních náležitostí demokratického právního státu prohlašuje za nepřípustné. Nebo stanovisek Ústavního soudu, který pro politickou soutěž už dlouho vyžaduje existenci předem stanovených pravidel.

Politici nejsou majiteli moci, tím je lid, jinak voliči. A ti vybavili dnešní politiky mocí mimo jiné i proto, aby respektovali mocenská omezení; ústava nic jiného neznamená.

Na rozdíl od citovaných expertů, kteří ještě ani neznají text podnětu o ústavní posouzení problému komických jednorázových ústavních změn, si netroufnu předvídat rozhodnutí Ústavního soudu. Jisté je to, že ovlivní ústavní praxi na mnoho let do budoucna.

O autorovi | Jan Kalvoda (Autor je advokát, zastupuje M. Melčáka)